

**Правова позиція стосовно
експериментального проєкту щодо платної послуги з надання
поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в
слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України.**

Відповідно до положень Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

В Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (стаття 3, частини перша, друга, третя статті 8, частина друга статті 19, стаття 21 Конституції України).

Згідно зі статтею 64 Конституції України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Відповідно до частин першої та другої статті 24 Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Організаційно-правові засади запобігання та протидії дискримінації, забезпечення рівних можливостей щодо реалізації прав і свобод людини та громадянина визначені Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

Згідно з пунктом 2 частини першої статті 1 цього Закону дискримінація полягає у ситуації, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

Не вважаються дискримінацією дії, які не обмежують права та свободи інших осіб і не створюють перешкод для їх реалізації, а також не надають

необґрунтованих переваг особам та/або групам осіб за їх певними ознаками, стосовно яких застосовуються позитивні дії (стаття 5, частина третя статті 6 цього Закону).

У доповідях Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, а також міжнародних інституцій - Комітету ООН проти катувань, Комітету з прав людини ООН, Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню неодноразово відзначалася невідповідність умов тримання у слідчих ізоляторах осіб, узятих під варту, нормам національного законодавства та європейським стандартам.

Також Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях неодноразово констатував порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у зв'язку з неналежними умовами тримання осіб під вартою. Зокрема, 30 січня 2020 року Європейським судом з прав людини з цього питання винесено рішення у справі «Сукачов проти України» (заява № 14057/17), яке набуло статусу остаточного 30 травня 2020 року.

Зазначений стан справ став можливий внаслідок постійної нестачі фінансових ресурсів для проведення поточних та капітальних ремонтів у слідчих ізоляторах. Більшість приміщень цих установ, які збудовано понад 100 років тому, перебувають у незадовільному технічному стані.

Протягом останніх 10 років видатки на будівництво (придбання) режимних та житлових об'єктів Державної кримінально-виконавчої служби України з Державного бюджету не виділялись.

Крім того, більшість будівель та споруд установ виконання покарань і слідчих ізоляторів потребують проведення реконструкції та реставрації, капітальних ремонтів для забезпечення їх експлуатаційної придатності і забезпечення належних умов тримання засуджених та осіб, узятих під варту. При цьому необхідність у капітальних видатках щорічно зростає.

У зв'язку з вищезазначеним, а також враховуючи положення пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України від 21 березня 2018 року № 2362-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо повноважень в галузі охорони навколишнього природного середовища», згідно з якими Кабінету Міністрів України надано право приймати рішення з питань, віднесених до сфери відповідальності Кабінету Міністрів України, у вигляді проведення експерименту. Урядом прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 року № 305 «Про запровадження експериментального проєкту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби» (далі - постанова).

На виконання пункту 2 постанови, з метою визначення механізму проведення експериментального проєкту наказом Міністерства юстиції України від 06 травня 2020 року № 1587/5 затверджено Порядок проведення експериментального проєкту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України (далі - Порядок).

Відповідно до Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 року № 731, Порядку подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до органів юстиції та проведення їх державної реєстрації, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 12 квітня 2005 року № 34/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12 квітня 2005 року за № 381/10661 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26 березня 2020 року № 1207/5), зазначений нормативно-правовий акт подавався на державну реєстрацію, під час якої перевірявся на відповідність Конституції та законодавству України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколам до неї, міжнародним договорам України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України та зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу, принципам забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, антикорупційному законодавству з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Відповідно до затвердженого Порядку в слідчих ізоляторах запроваджується експериментальний проєкт, відповідно до якого особам, узятим під варту, на добровільній основі за відповідну плату будуть надаватися поліпшені побутові умови та харчування.

У визначених слідчих ізоляторах будуть виділені приміщення, які за своїм станом не потребують проведення капітальних ремонтів та можуть використовуватися в межах експериментального проєкту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов.

Водночас кошти, отримані від надання таких платних послуг, будуть спрямовуватися до спеціального фонду та використовуватися для проведення поточних та капітальних ремонтів приміщень слідчих ізоляторів для створення належних умов тримання іншим особам, узятим під варту.

За результатами проведення експериментального проєкту, завершити який планується 31 грудня 2021 року, прийматиметься рішення про доцільність законодавчого закріплення платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, у слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, у тому числі внесення відповідних змін до Переліку платних послуг, які можуть надаватися органами та установами виконання покарань, слідчими ізоляторами (їх виробничими майстернями і підсобними господарствами) та іншими установами Державної кримінально-виконавчої служби, що утримуються за рахунок бюджетних коштів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 08 серпня 2007 року № 1017.